

LBRIS

We know
books

CALEA DESĂVÂRȘIRII

Titlu original: Sadhana

Autor: Rabindranath Tagore

Traducere: S. Ștefănescu

ISBN: 978-973-701-439-9

Editor: Dexon, București

© by Dexon Office, 2014

Toate drepturile pentru această versiune aparțin Dexon Office

Informații, comenzi ramburs, comenzi
pentru editare și tipărire de cărți și broșuri

Email dexonoffice@gmail.com

www.aldopress.ro

RABINDRANATH
TAGORE

- *Sadhana* -

CALEA
DESĂVÂRȘIRII

rămâne cum e; numai el a trecut dincolo.

Unde te pot găsi eu dacă nu în casa mea pe care am făcut-o casa ta? Cum mă pot întovărăși cu tine decât în această muncă a mea, care a devenit munca ta? Dacă părăsesc casa mea, nu voi ajunge niciodată în casa ta; dacă încetez munca mea, nu voi putea să te ajut la munca ta. Căci tu locuiești în mine și eu în tine. Nimic nu ești tu fără mine, și eu nimic nu sunt fără tine.

De aceea răsună din căminul nostru și din munca noastră rugăciunea: "Du-mă dincolo!" Căci aici vuieste Marea și aici, aici unde suntem, e celălalt țărâm care ne așteaptă, - da, aici e prezentul veșnic, - nu departe, nu altundeva.

CUPRINS

Rabindranath Tagore (5)

Prefața autorului (9)

Cap. I Legătura individului cu Universul (11)

Cap. II Conștiința sufletului (22)

Cap. III Problema răului (33)

Cap. IV Problema eului (44)

Cap. V Desăvârșirea în iubire (56)

Cap. VI Desăvârșirea în muncă (69)

Cap. VII Realizarea frumuseții (78)

Cap. VIII Realizarea infinitului (82)

Rabindranath Tagore

Un prinț bogat și frumos, născut pe malul Gangelui, și considerat poetul și *profetul* țării lui.

Cine e indianul acesta ce vine printre noi, cu asemenea prestigiu de legendă?

În țara lui e un poet național - e poetul național și adevăratul lucrător al poporului său. E cel din urmă descendent al unei străvechi familii de brahmani ce aparține aristocrației spirituale a Indiei și care de o mie de ani ține un loc de frunte în istoria acestui popor. În casa părintească a cunoscut toată noblețea intelectuală a Indiei și a învățat tot ce oferă sufletesc cultura Europei. Era o casă despre care cei ce vorbesc astăzi de poetul indian spun lucruri extraordinare; o casă templu în care pietatea și intimitatea lucrurilor religioase erau o veche tradiție. Tatăl poetului, un mare reformator religios, era conducătorul bisericii monoteiste indiene. Poporul îl numea "marele vizionar".

Într-un asemenea mediu de profundă religiozitate și de mare tradiție spirituală, din toată distilarea aceasta a unui neam ce de o mie de ani trăiește spiritual, a crescut poetul pe care India îl oferă azi culturii europene, desăvârșit și exotic ca floarea mistică de lotus.

Rabindranath Tagore e un poet - nu însă numai în înțelesul în care suntem noi obișnuiți: în țara lui poeziile acestea se cântă. Se cântă în sat, pe câmp, la oraș. Le cântă țărani, muncitorii, copiii, oamenii adunați în jurul meselor prietenești sau adunați în sărbători. El însuși le creează astfel. Cuvântul vine muzical, ideea întregă vine cu un cântec popular sau își creează muzica ei nouă. Adeseori el inventează muzica întâi și în urma ei vine cuvântul.

Pentru personalitatea întregă a acestui poet, pentru esența artei și a gândirii lui, felul cum își creează poeziile e însă un simbol. Căci e un gând ce s-ar putea desprinde din tot ce e cuprins în cărțile lui: gândul că valoarea umană a vieții e în amestecul continuu și absolut al existenței tale personale în marea existență omenească dimprejur și-n existența infinită a naturii; gândul că

valoarea vieții, ca și a artei, căci arta e expresia nobleții vieții, nu e o valoare logică, legată de mecanismul nostru intelectual, ci o valoare mistică născută dintr-o unitate infinit superioară, în care sufletul și lucrurile dimprejur, natura întregă, gândurile noastre despre ea și despre Dumnezeu, se amestecă și se topesc în aceeași împăcată și senină armonie.

Pentru individualismul nostru european, gândul acesta sună a teorie, o teorie frumoasă prin care suntem gata să gândim, să-i acordăm și un titlu, s-o transformăm într-o categorie intelectuală. Nu astfel trăiește el însă acolo unde poetul acesta e un profet și un învățător popular.

Căci Rabindranath Tagore e și un învățător. O școală mică din Bengal, sub acoperișul cerului, umbrită numai de eucalipti, și câțiva copii și tineri, școlarii și discipolii lui, - respectul popular i-a numit mai târziu apostoli. Acolo au fost create mai toate cărțile poetului, imnurile către Dumnezeu, poeziile despre iubirea și fericirea copiilor, învățăturile despre patrie și despre umanitate, învățătura despre Dumnezeu, despre natură și despre puritatea sufletului. Școala de la Bolpur, care azi a devenit un centru spiritual al Indiei, e o școală a pietății și a înțelepciunii vieții, vechea înțelepciune indică pe care Tagore o numește optimistă, și pe care poetul o împrospătează prin noua ei atingere cu natura și cu viața din jur.

Un poet și un gânditor, un înțelept prin felul cum își realizează gândirea în viața lui de fiecare zi, și un propovăduitor în fiecare gând, în fiecare gest și în fiecare cuvânt scris, omul acesta e din rasa marilor preoți indici.

Între ei, el e cel dintâi ce ni se adresează și nouă; uneori chiar numai nouă. Între cele două lumi ce niciodată n-au fost contemporane - Apusul neliniștit și războinic, grăbit întotdeauna către progresul intelectual, logic și mecanic, și prin urmare în continuă mișcare - și Răsăritul contemplativ și mistic, disprețuind raționalul, oprindu-se asupra unei intuiții despre lume pe care sutele de secole trecute peste ea n-au putut decât s-o adâncească fără să-l poată scoate din imobilitate - între lumile acestea cu idealuri atât de diferite și care au trăit alături numai în spațiu nu și în timp.

E însă tocmai negația umanitarismului lui Tagore care se ridică în numele valorii umane sub raportul etic universal, nu sub rapor-

tul rațional al organizării economico-sociale. Umanitarismul lui rămâne astfel tot o doctrină mistică în care conceptul etic al umanității coincide cu întregul concept universal al armoniei cosmice. Valoarea individual umană se dizolvă astfel în această iubire a universului. Umanitarismul nostru nu cunoaște însă această subordonare. El e, dimpotrivă, o afirmație a valorii rațional-umane. În fața tiraniei economice și politice, noi afirmăm dreptul de libertate al individului - nu însă libertatea absolută, etică (pe aceea n-o revendică) - ci libertatea rațională de clasă sau libertatea de gândire.

Iată cum, și prin coincidențele lor culturale chiar, cele două temperamente se dovedesc ireductibile. E de altfel rezistența interioară căreia își datorează desigur și unul și altul valoarea lor creatoare. Cum va fi însă posibilă sinteza? Întrebarea rămâne și acum deschisă. Căci întoarcerea la natură, la noi n-ar putea deveni decât tot un naturalism, în felul nostru, raționalist și individualist. Iată de ce mai probabil că vom continua și în viitor să ne urmăm destine proprii prin care am trăit și până azi. Alarma celor care în doctrina poetului indian au văzut primejdia unei budhistizări a Europei este astfel neîntemeiată. Succesul lui, aici la noi, e un succes artistic și atât. Nirvana nu se poate cugeta prin creierul european.

PREFAȚA AUTORULUI

E bine, poate, să se știe de la început că obiectul dizertațiilor publicate în cartea de față nu e tratat nici din punctul de vedere al filozofului, nici din acela al învățatului. Autorul a crescut într-o familie în care textul Upanișadelor¹ fac parte integrantă din vechea literatură a Vedelor, (știință) investită în India cu prestigiul Sfintei Scripturi. Anterioare Buddhismului, originea lor se presupune între 1000 și 800 înainte de Hristos. În evoluția cugetării indice, "Marele gând filozofic al Upanișadelor este că principiul lucrurilor e identic cu Brăhman (rugăciunea) adică cu aceea ridicare a voinței peste propria individualitate, de care devenim conștienți prin rugăciunea religioasă". Acest gând e temelia cârții de față - floare înflorită în vremea noastră, dar care, prin rădăcini adânci, aduce până la noi mireasma unei înțelepciuni de mii de ani.) se întrebuița în rugăciunile zilnice.

Și a avut înaintea ochilor pilda tatălui său care, în tot timpul lungii sale vieți, a trăit în cea mai strânsă armonie cu Dumnezeu fără ca, prin aceasta, să-și uite de datoriile față de lume sau să arate un interes mai puțin cald lucrurilor omenești. El își îngăduie astfel să spere că cititorii din Occident vor găsi în aceste disertații prilejul de a veni în atingere cu vechiul spirit al Indiei, așa cum se descoperă el în sfintele noastre scripturi și cum se dovedește activ și în viața de azi.

Înțelesul adevărat al creștinismului îl pricepem numai observându-l în actuala lui formă vie, oricât de mult s-ar deosebi această formă, chiar în trăsăturile esențiale, de creștinismul timpuriu.

Se pare că, pentru învățații Occidentului, marile scrieri religioase ale Indiei au numai un interes istoric și arheologic. Pentru noi însă ele au o însemnătate de viață și nu putem crede că această însemnătate și-o pierd atunci când sunt expuse în dulapuri de sticlă etichetate, ca niște îmbălsămate exemplare-model

¹ Upanișadele - învățătură secretă (n. r.)

ale gândirii și năzuinței omenești, păstrate cu grijă pentru toate epocile, în colecțiile de mumii ale erudiției.

Înțelesul adânc al cuvintelor vii, care exprimă experiențele inimilor mari, nu se poate epuiza prin explicația logică fie ea cât de fină sau de pătrunzătoare. Asemenea cuvinte se tâlmăcesc numai printr-o serie nesfârșită de vieți individuale; cu cât înțelesul lor ni se descoperă, cu atât simțim mai mult adâncimea lor plină de taină. Pentru mine versurile Upanișadelor și învățătura lui Buddha sunt întrupări ale spiritului, înzestrate cu infinită vitalitate și le-am folosit în viață și în învățătura mea cu convingerea că, și pentru mine și pentru alții, ele sunt pline de înțeles individual și, pentru adevărarea lor, e nevoie de mărturia mea personală.

Îmi e îngăduit, poate, să mai adaug că aceste disertații conțin în expunerea lor unitară gânduri luate din conferințele bengalice pe care le țin școlarilor mei din școala întemeiată de mine în Bolpur și m-am folosit ici și colo de traduceri din aceste conferințe făcute de prietenii mei Babu Sâtish, Chandara Roy și Babu Ajit Kumar Chakravarti. Disertația a șasea "Perfecționarea prin muncă" e traducerea conferinței mele bengalice despre "Karmayoga" de nepotul meu Babu Surendra Nath Tagore.

Mă folosesc de acest prilej să dau expresie recunoștinței mele față de domnul profesor James H. Woods de la Universitatea din Harvard pentru prețuirea sa prietenoasă, care m-a îmbărbătat să sfârșesc această serie de disertații și să le țin la Universitatea din Harvard. Aș dori, de asemenea, să mulțumesc domnului Ernest Rhys pentru prietenoasa bunăvoință cu care m-a sfătuit și mi-a ajutat la revizuirea cărții și la citirea corecturilor.

Încă un cuvânt despre pronunția lui Sadhana; accentul se va pune pe silaba întâia care are vocală lungă.

CAPITOLUL I

LEGĂTURA INDIVIDULUI CU UNIVERSUL

Cultura vechilor greci a crescut între zidurile orașului Atena și toate culturile moderne au un leagăn de piatră și de ciment.

Urme adânci lasă aceste ziduri în spiritul omenesc. Ele întipăresc în noi de la început axioma: divide et impera, și astfel ne obișnuim să asigurăm toate cuceririle noastre fortificându-le și despărțind pe unele de altele. Garduri de hotar tragem între națiuni, între științe, între om și natură. Și astfel se naște în noi adâncă neîncredere în tot ce e dincolo de aceste hotare puse de noi și totdeauna trebuie o luptă încordată ca să primim și să recunoaștem ce a rămas în afară de ele.

Când întâia năvălire arică apărui în India, aceasta era plină de păduri uriașe și noii veniți au știut să se folosească de ele. Pădurile le ofereau adăpost împotriva soarelui și împotriva turbatelor vijelii tropicale; ele dădeau pășuni pentru turme, lemne pentru focul jertfelor și pentru clăditul colibelor. Și deosebitele triburi arice, cu căpeteniile lor patriarhale, se statornicea în diferite ținuturi păduroase care le ofereau hrană din belșug și apă și, pe lângă aceasta, avantajul unui adăpost natural.

Astfel, cultura noastră s-a născut în pădurile ei și acest leagăn al ei și acest mediu i-a întipărit caracterul ei hotărât. Ea era înconjurată de viața imensă și diversă a naturii, hrănită și îmbrăcată de ea, profund militarizată și strâns legată de schimbătoare fenomene.

S-ar putea crede că, sub înrăurirea acestui soi de viață, spiritul omenesc s-ar sufoca și orice îndemn spre propășire s-ar altera, întrucât ea l-ar țintui pe om pe treapta cea mai de jos. Dar noi vedem că în vechea Indie legăturile primitive cu viața pădurii n-au împiedicat spiritul omenesc în dezvoltarea lui și nici nu i-au slăbit torentul de energie, ci doar i-au dat o anumită direcție. Fiindcă era în atingere neîntreruptă cu creșterea vie a naturii, n-a putut să se